

РОЗДІЛ 4
ЖУРНАЛІСТИКА І РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ
КОМУНІКАЦІЙ

УДК 070(091)(477.81)[Улас Самчук]

УЛАС САМЧУК І ГАЗЕТА «ВОЛИНЬ» ЯК УКРАЇНСЬКИЙ
ЧАСОПИС (1941-1944 РР.)

Двигун А. В.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Коляда Л. Р.

здобувачка першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Науковий керівник: Миронюк В. М.,

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри теорії і
методики журналістської творчості
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Анотація. У статті досліджено громадсько-політичну діяльність Уласа Самчука, визначено вплив діяльності рівненського видавництва «Волинь» та однойменної газети на розвиток української національної свідомості. Вивчено питання історії, існування видавництва та поширення видань «Волині» серед населення. З'ясовано особливості Самчукового періодичного видання «Волинь», його роль у розвитку преси в підкупаційній Україні, схарактеризовано специфіку національно-психологічної підготовки населення до боротьби за незалежність.

Ключові слова: Улас Самчук, український часопис, газета «Волинь», публіцистична діяльність.

Abstract. The article examines the social and political activity of Ulas Samchuk, determines the influence of the activities of the Rivne publishing house "Volyn" and the newspaper of the same name on the development of Ukrainian

national consciousness. The issues of history, existence of the publishing house and distribution of "Volyn" publications among the population were studied. The peculiarities of Samchuk's periodical "Volyn", its role in the development of the press in occupied Ukraine, are clarified, and the specifics of the national-psychological preparation of the population for the struggle for independence are characterized.

Keywords: *Ulas Samchuk, Ukrainian magazine, "Volyn" newspaper, journalistic activity*

Актуальність дослідження. Національна преса завжди осмислювала сутність українства та його шляхів у розвитку державності. У сучасному журналістикознавстві тема діяльності видавництва «Волинь» досліджувалася в працях сучасних письменників, журналістів, учених А.Жив'юка, С.Пінчука, Я.Поліщука, М.Тимошика, Р.Радчик та інших. Проте мало дослідженими залишаються питання історії, існування видавництва та поширення видань «Волині» серед населення. Особливості й складність цієї проблеми пояснюються тим, що німці під час Другої світової війни вивезли до Німеччини багато архівних документів різних видавництв, зокрема «Волині». Як зазначає М.Тимошик, що окремі матеріали у радянські часи були заховані в архівні «спецхрани» з грифом «секретно», працівники видавництва «Волинь» були занесені комуністичною пропагандою до чорного списку «зрадників радянської батьківщини». Тому, як зазначають дослідники, всю інформацію про видавництво «Волинь» було вилучено з повоєнного журналістикознавства. Так і сьогодні ще мало хто знає про ризиковану працю Уласа Самчука в умовах тоталітарної системи, на чиє ім'я довгий час було накладено табу. Одним із таких письменників є Улас Самчук – обдарований прозаїк, публіцист, чия творчість припала на складний період в українській історії та у розвитку української літератури.

Творчість У.Самчука привертала увагу науковців за межами України постійно, але їхні розвідки мали переважно ознайомлювальний, надто загальний характер або зосереджувалися на соціальній чи національній проблематиці. В Україні ім'я публіциста, письменника та його творчість були надовго вилучені з ужитку, що не сприяло відтворенню справжньої картини його діяльності. Твори митця тривалий час в Україні не видавалися в усій повноті, а опубліковані читалися й трактувалися по-різному. Творчий дебют Уласа Самчука, засвідчений трилогією «Волинь», був високо оцінений українською та польською критикою 30-х років. У тогочасних часописах «Дзвони», «Нова зоря», «Діло», «Вістник», «Назустріч», «Перемога», «Sygnaly», «Wiuletyn Polsko-Ukraiński» та інших з'явилися численні, здебільшого схвальні, рецензії. Зокрема, у часописі «Перемога» (за 1.09.1934 року) зазначалось, що Уласа Самчука «можна поставити

поруч Кнута Гамсуна і Раймонта». А оцінка «Діла» (за 15.09.1934 року) про те, що Самчук має «розмах, природний гін, що поливає слова кров'ю. Повість Самчука – одна з найкращих наших книжок ... тим, що можна до неї вертатися, почувуючи, що ми не витягли з неї всього за одним віддихом» [8], виявилась справді символічно-пророчою.

Після високого сплеску творчих осяянь 30-х років Самчукове ім'я було піддане остракізмові, а його твори поповнили «авторитетний» список (а звідси – і канон) репресованої літератури: завдяки національно-іманентному та прагматично-західному світомисленню чи, точніше, інакомисленню, збагаченому філософсько-естетичними засадами модерного розуміння. Самчукова белетристика не вписувалася у «прокрустове ложе» методу соцреалізму.

Друга хвиля зацікавлення творчістю Уласа Самчука почалась в еміграції. Про нього з науковим ентузіазмом заговорила європейська (польська, чеська, хорватська, німецька, італійська) критика. У діаспорних часописах публікували літературно-критичні статті про творчість Уласа Самчука М. Білоус-Гарасевич, А. Власенко-Бойцун, Т. Горохович, В. Жила, Ю. Клиновий, І. Кошелівець, Я. Розумний, О. Тарнавський, Ю. Шевельов та ін. Щоправда, ці статті мали здебільшого ознайомчий характер і зосереджували основну увагу на інтерпретації ідейно-тематичного змісту прози Уласа Самчука. Третя хвиля реценції Уласа Самчука збігається з формуванням нового канону в сучасному літературознавстві, який пов'язаний з процесами осмислення літературної традиції в її найглибшому вияві та прочитанні текстів, що створюють традиційний канон, через призму нових літературознавчих методик. Повернення надовго вилученого з національно-культурного буття величезного і багатогранного творчого доробку Уласа Самчука (у діаспорі він нараховує 15 томів) надає цим процесам особливої ваги.

Однак і досі залишається актуальною потреба системно-цілісного дослідження творчого доробку Уласа Самчука як явища художньо-філософського мислення на тлі літературно-мистецької свідомості його часу. Не менш *актуальною* залишається громадсько-політична діяльність, публіцистична, редакторська та видавнича діяльність Уласа Самчука.

Метою статті є дослідження громадсько-політичної діяльності Уласа Самчука та визначення впливу діяльності рівненського видавництва «Волинь» та однойменної газети на розвиток української національної свідомості.

Перше число газети «Волинь» побачило світ 1 вересня 1941 року. Воно було надруковане у друкарні на вул. Адольфа Гітлера, 81 накладом у 12 тис. примірників, побачило світ 1 вересня 1941 року. Газета мала формат А2, обсяг – 4 сторінки. Ціна номера – 50 копійок (згодом збільшили до 1 карбованця). Перші примірники газети розходилися дуже швидко. Цим

дуже тішилася редакційна колегія. Загалом, як пише дослідниця Раїса Радчик, за 29 місяців існування газети видрукували 10 млн. примірників. Окрім того, часопис поширювався далеко за межами Волині. Його охоче передплачували й читали як на Заході, так і на Сході України. Зокрема, з Галичини надсилали свої твори письменники Василь Щурат, Уляна Кравченко, Іван Филипчак, Федір Дудко. Як свідчить численна редакторова пошта, «Волинь» передплачували у різних областях України: у Дніпропетровській, Кіровоградській та інших. Кореспондентами часопису в інших країнах були такі відомі літератори, як Євген Онацький (Рим), Богдан Осадчук (Берлін), Володимир Приходько (Прага) [8, с. 217].

Друкувався на сторінках «Волині» і сам Улас Самчук. Як зазначає Раїса Радчик[8], від 1 вересня 1941 року до 22 березня 1942-го він опублікував тут 30 передових статей. Наведемо приклад окремих із них: «За мужню дійсність», «Європа і ми», «Героїзм наших днів», «Крути», «Шевченко», «Свідомо жити», «Київ – серце України», «Вимоги твердого часу», «Нарід чи чернь?», «Ясно й виразно», «Рівновага», «Перед найбільшим вирішенням», «Піднятий меч», «Більше ініціативи», «Війна», «Слово письменника», «Так було – так буде!».

Загалом же «воєнний доробок» Уласа Самчука налічує, за неповними підрахунками, 78 оригінальних матеріалів, між яким – 30 передовиць, 4 нарисові серіали, 40 інших різнопланових і різножанрових публікацій (статті, огляди, рецензії, замітки, критика, репортажі, фейлетони), 4 уривки з художніх творів. Друкувались вони, неодноразово дублюючись, у часописах «Волинь» (Рівне), «Українське слово» (Київ), «Голос Сарненщини», «Костопільські вісті», «Заславський вісник», «Орленя» (Рівне), «Українка» (Костопіль), «Крем'янецький вісник», а також у літературному журналі періоду окупації «Український засів» (Харків) [8, с. 217].

Улас Самчук назвав редаговану ним газету «Волинь» «документом доби, якої був свідком». Ця газета та інші легальні українські часописи, у яких друкувався письменник, виходили в період німецької окупації 1941 – 1943рр. Дослідник публіцистики Уласа Самчука А. Жив'юк [6] поділив усі його статті на 3 групи: передовиці, репортажі та фейлетони. Першою статтею для газети «Волинь» стала публікація «За мужню дійсність», яка датується 1 вересня 1941 року. Улас Самчук надіється, як і більшість українців, на нову владу: «Прадавня українська земля Волинь вступає у новий період свого історичного буття. Під ударом могутньої збройної сили Великої Німеччини вона звільнилася від окупації головних ворогів українського народу – московсько-жидівського більшовизму та польської навали» [2]. Головний редактор часопису «Волинь» пропонує свій шлях, що призведе, на його думку, до змін у житті українського народу: «Розбудова України і організація українського народу – ось основні гасла нашого часу.

Не якісь старі порахунки, не нікчемне амбіціонерське розбиття, не групова розкукуріченість... І не отаманщина. А солідарна, творча, будуюча і організуюча праця. Праця всього народу, праця кожної творчої одиниці» [6]. Завершує Самчук свою статтю заклик «за мужнє, за гідне, за творче життя!» [2]. Головний редактор газети «Волині», Улас Самчук, помилково вважав, що саме німецько-фашистські загарбники принесуть на землю України довгоочікувану волю і незалежність.

Зовсім інший задум статті «Нарід чи чернь?» (9 листопада 1941 року), надрукованої в часописі «Українське слово». Вже немає жодного слова про «німця-визволителя». Улас Самчук пояснює, що «найбільшим нещастям українського народу було те, що ціла його історія – перманентне намагання когось зробити з нас не те, чим призначила нас природа. Втручалися до нашої рідної мови. Втручалися до нашого побуту. Втручалися до нашого господарства. Всяка влада, яка тільки не була на нашій землі – російська чи польська – нічим іншим не займалася, а лиш доводила нам, що ми – не ми, а щось інше. Це було постійне ламання нас, нищення нас» [5].

22 березня 1942 року у газеті «Волинь» була надрукована стаття Уласа Самчука «Так було – так буде», яка викликала великий резонанс: «Зокрема, після публікації передовиці «Так було – так буде», у донесенні начальнику поліції і СД № 187 у Берліні від 30 березня 1942 р., поданому айнзацгрупою Ц в Києві, йшлося: «У Рівному начальник Сіпо і СД конфіскував №31/51 газети «Волинь» за 22 березня 1942 року через статтю одного з прихильників Мельника, Самчука, зміст якої був ворожий щодо німців. 21 тисяча примірників цього номера були знищені». Інше донесення начальника поліції безпеки і СД з Києва за №191 від 10 квітня 1942 р. доповнювало: «Є припущення, що головний редактор газети «Волинь» у Рівному Улас Самчук – це керівник мельниківського руху на Волині і Поділлі. У передових, усупереч цензурі, він завжди робив приховані намічування проти німецьких поневолювачів. Отже, уважно прочитавши статті Уласа Самчука для часопису «Волинь», у якому він займав пост головного редактора, можна зробити висновок, що цей український письменник, завжди був патріотом, ніколи не зраджував свій народ. «Позитивний» стереотип німця він виводить лише у перших своїх статтях, помилково вважаючи, що нова німецька влада принесе нашому народу такі довгоочікувані волю і незалежність.

Дирекцію видавництва «Волинь» очолював Степан Скрипник» (після війни відомий як релігійний діяч Патріарх Мстислав, який був членом Митрополічної ради та ініціатором і головою товариства «Українська школа» у Рівному, під час Другої світової війни був головним керманічем та видавцем газети «Волинь»).

На чолі адміністрації видавництва стояв Олександр Петлюра, рідний брат Симона Петлюри. Редактором «Волині» був Улас Самчук. Редактор

«Український хлібороб» – Петро Колесник, Дитячого часопису «Орленя» – Петро Зінченко. Художниками працювали Ніл Хасевич і Семен Корж. У 1941 році у видавництві «Волинь» багато працює Іван Тиктор, відомий львівський книговидавець (1941– 1943 рр. очолював дирекцію видавництва «Волинь») [4, с. 7]. Усі вони багато працюють над тим, щоб в умовах німецької окупації преса, журнали, книжки видавалися в душі українського патріотизму.

У січні 1942 року Еріх Кох видав «Тимчасове розпорядження для забезпечення порядку справ преси», яким вводилося цензуру преси. А це означало, що всі матеріали, які готувалися до друку повинні були перекладатися на німецьку мову і проходити цензуру. «Вимагалось докладних даних про кожне видавництво, – характер, розмір, кількість видань, тиражу, сторінок, суми видатків, прибутків, кількість редакторів, співробітників, їх платень, їх працездатності.... Це розпорядження, безумовно, поширювалося й на субокупаційну газету «Волинь» [8, с. 217].

Діяльність рівненського видавництва «Волинь», і фінансова в тому числі, підлягала жорсткому контролю з боку німецької адміністрації. Усі звіти, зокрема «Місячне справоздання А», ретельно перевіряли.

Висновки. Отже, незважаючи на різні перешкоди, видавництву «Волинь» вдалося у багатьох аспектах досягти мети: виховати власного читача, подати кращі зразки українського друкованого слова, сприяти розвитку націєтворення, налагодити поширення друкованої продукції у Західній та Східній Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волинь [Електронний ресурс] // LIBRARIA™: архів української періодики онлайн. – Режим доступу: https://libraria.ua/issues_group.php/group-193/Волинь. – Назва з екрана.
2. Бухало Г. Улас Самчук редактор «Волині» [серпень 1941 р. – листопад 1943 р.]. Вісті Рівненщини. 2000. 17 трав.
3. Власенко-Бойцун А. Улас Самчук як публіцист. Слово : зб. 12: Література. Мистецтво. Критика. Мемуари. Документи. Нью-Йорк, 1990. С. 212–133.
4. Гумінська О. До ювілею «Волині» : 1 верес. 1941 р. в Рівному побачив світ перший номер часопису «Волинь», виданий у однойменному вид-ві . Вісті Рівненщини. 2011. 9 верес. С. 7.
5. Документ доби : публіцистика Уласа Самчука 1941-1943 років / упоряд. А. Жив'юк. Рівне, 2008. 456 с.
6. Жив'юк А. Літературно-публіцистична діяльність. Волинь. 1995. 17 лют.
7. Жив'юк А. А. Місце і роль легальної української періодики (1941–1944 рр.) у національно-визвольній боротьбі (на прикладі газети «Волинь») // Українська періодика: історія і сучасність : тези доп. і повідомл. Всеукр. наук.-теорет. конф. (9-10 груд. 1993 р.) / редкол. : М. М. Романюк (відп. ред.) та ін. Л., 1993. С. 110–115.
8. Радчик Р. Улас Самчук як редактор газети «Волинь». Погорина. 2008. № 4/5. С. 216 – 221.
9. Радчик Р. В. Публіцистика Уласа Самчука в контексті українського державотворення : [всєбічно аналізується публіцистика письменника, опублікована на сторінках газети «Волинь», що виходила у Рівному з 1 вересня 1941 року до 7

УДК 338.48:659.1:659.126

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ В ПОБУДОВІ БРЕНДУ ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ

Кирильчук І.Ю.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Науковий керівник: Климюк В.В.

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Анотація. У статті розглянуто чинники побудови бренду регіонального туризму, особливості використання засобів візуалізації для побудови бренду регіонального туризму.

Ключові слова: бренд, імідж, візуалізація, регіональний туризм.

Abstract. The article presents the factors of building a regional tourism brand, features of the use of visualization tools for building a regional tourism brand.

Keywords: brand, image, visualization, regional tourism.

В сучасних соціально-економічних умовах розвитку нашої країни зростає конкуренція між регіонами. Звичайно, що із зростанням конкуренції між регіонами зростає важливість чіткого їх позиціонування. Як наслідок, це дає їм змогу залучати та нарощувати ресурси для власного розвитку. В економічній та науковій літературі позиціонування розглядається в контексті відтворення привабливого образу регіону, яке підвищує його конкурентоспроможність. Метою регіонального позиціонування, як вірно відзначає Н.Воробйова, є виділення ключових характеристик регіону, виявлення і створення чітких орієнтирів, що вказують на територіальну особливість регіону, визначення з його перспективними брендами [10]. Серед вітчизняних науковців та економістів на сьогоднішній день найпоширенішою є думка, що позиціонувати регіон можливо лише шляхом